

УДК 368

DOI: 10.36919/2312-7872.2.2024.114

Є. В. Стеценко,

аспірант

кафедра економіки, фінансів та обліку

ПЗНВ «Європейський університет»

Будьвар Академіка Вернадського 16-В, Київ 03115

E-mail: yestetsenko@e-u.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0219-1515>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТРАХУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджується актуальне питання страхування військових ризиків в Україні, яке стало особливо важливим в умовах поточного військового конфлікту. Війна, що триває, спричинює масові руйнування інфраструктури, значні людські втрати та великі економічні збитки. В таких умовах страхування стає ключовим інструментом для забезпечення фінансового захисту громадян і бізнесу. Мета статті полягає у всебічному аналізі доступних на українському ринку страхових продуктів, які покривають військові ризики, включаючи страхування нерухомого та рухомого майна. Особливу увагу приділено порівнянню умов страхування, обсягів покриття, розмірів страхових премій та виплат, а також географічних обмежень.

Дослідження включає аналіз основних проблем, з якими стикаються страхові компанії під час надання таких послуг, зокрема питання перестрахування, фінансової стійкості, оцінки ризиків та визначення страхових тарифів. У статті також розглядаються специфічні умови страхування майна від воєнних ризиків, такі як відстань до окупованих територій та умови припинення страхового покриття у разі наближення лінії зіткнення. Стаття спрямована на виявлення основних викликів і проблем страхування військових ризиків та пропонування шляхів для його подальшого розвитку і вдосконалення.

Стаття надає ґрунтовний аналіз поточного стану ринку страхування військових ризиків в Україні, висвітлює загальні тенденції та перспективи розвитку цього сегмента ринку. Висновки дослідження можуть бути корисними для страхових компаній, урядових органів та інших зацікавлених сторін, які прагнуть забезпечити ефективне функціонування ринку страхування в умовах військового конфлікту та сприяти його стабільності і розвитку.

Ключові слова: страхування військових ризиків, фінансовий захист, оцінка ризиків, економічні збитки, страхові премії, стабільність ринку.

Постановка проблеми. Військові ризики зазвичай є виключеннями з страхових договорів через декілька важливих причин. По-перше, військові конфлікти характеризуються високою непередбачуваністю та масштабністю збитків, що робить їх оцінку і страхування дуже складними. Руйнування майна, втрата життя, пошкодження інфраструктури — усе це важко передбачити й оцінити заздалегідь. По-друге, покриття таких ризиків вимагає величезних фінансових ресурсів від страхових компаній, оскільки масові руйнування та втрати під час війни можуть значно перевищувати фінансові можливості навіть найбільших страхових компаній.

Крім того, відсутність достатньої статистики та історичних даних ускладнює розрахунок страхових тарифів, оскільки для адекватної оцінки ризиків необхідна детальна інформація, якої часто бракує у випадку військових конфліктів. Під час війни може виникнути велика кількість заявок на страхові виплати одночасно, що створює значне фінансове навантаження на страхову компанію і може призвести до її банкрутства.

Також існує ризик зловживання страховими полісами в умовах війни, коли застраховані особи або компанії навмисно створюють умови для отримання страхових виплат, що збільшує ризики для страховиків і ускладнює управління ними. Через ці причини страхові компанії зазвичай виключають військові ризики з типових страхових договорів, щоб зменшити власні фінансові ризики та забезпечити стабільність свого бізнесу.

В Україні після початку повномасштабної війни, розпочатої Росією 24 лютого 2022 року, виникла унікальна ситуація. Страхові компанії, реагуючи на запити громадян і бізнесу, розробили

нові страхові продукти, що покривають ризики, пов'язані з військовими подіями, включаючи страхування життя, здоров'я, нерухомого та рухомого майна.

Проте українські страхові компанії стикаються з серйозними викликами у перестрахованні таких ризиків за кордоном. Іноземні перестрахові компанії не готові брати на себе ці специфічні ризики, що змушує українські компанії покривати їх виключно за власні кошти.

Крім того, географія страхового покриття також обмежена. Воєнні ризики можуть бути включені до договорів страхування лише в тиллових регіонах, де ворожа артилерія не діє щоденно. Страхові компанії можуть аналізувати лише статистику обстрілів тиллових регіонів, що обмежує можливість страхових виплат у районах, близьких до лінії фронту.

Ці проблеми вимагають всебічного дослідження та розробки нових підходів для вдосконалення системи страхування військових ризиків в Україні, враховуючи специфіку місцевих умов та міжнародний досвід

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Страхування — це процес, за яким сторона (страхувальник) переносить фінансовий ризик на іншу сторону (страховика) в обмін на плату (премію). У випадку страхового події, страховик компенсує збитки страхувальнику відповідно до умов укладеного страхового договору.

Розвиток страхового ринку розглядається сучасними науковцями як один з ключових чинників соціально-економічної безпеки населення і регіонів, а також економічного зростання країни. Сучасний стан та тенденції розвитку страхового ринку виступають предметом дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, серед яких можна виділити П. Борна, Д. Буяковські, О. Вінницьку, Ш. Гояла, Т. Корнієнко, А. Полторака, Н. Сінгхала, І. Сидорчук, Ю. Табенську, Л. Чвертко, А. Чорновол та ін. Вони доводять існування взаємозв'язку між індексами економічного розвитку та поширенням страхування. Результати їх дослідження свідчать про те, що проблеми монетарної стабільності і прогалини соціальної політики держави безпосередньо впливають на розвиток майнового страхування, а також страхування життя і здоров'я людей. Вчені здійснили кількісну оцінку впливу різних економічних, демографічних та інституційних характеристик на зростання страхового ринку, виявлено суттєві відмінності причинно-наслідкових зв'язків між страхуванням та економічним зростанням у різних країнах. У дослідженнях Л. Чвертко, О. Вінницької, Т. Корнієнко доведено, що тенденції розвитку страхового ринку України не відповідають вимогам часу та свідчать про низький рівень охоплення добровільним страхуванням. Основні проблеми страхувальників в умовах сучасного стану страхового ринку узагальнено в дослідженні А. Полторака. Він відмітив, що в Україні, як і більшості регіонів світу, основними проблемами виступають війна, безробіття та корупція, що прямо та опосередковано визначають тренди розвитку страхування. Значна кількість наукових публікацій в різноманітних базах даних присвячена розвитку страхового ринку.

Мета статті. Метою цієї статті є проведення всебічного аналізу послуг страхування від військових ризиків, доступних в Україні, що є особливо актуальним в умовах тривалої військової агресії. Стаття має на меті огляд та систематизацію існуючих страхових продуктів, які покривають військові ризики, включаючи страхування нерухомого та рухомого майна. Вона також передбачає порівняння умов страхування, обсягів покриття, розмірів страхових премій та виплат, а також географічних обмежень, виявлення спільних рис та відмінностей між різними продуктами.

Крім того, стаття аналізує основні проблеми, з якими стикаються страхові компанії при наданні таких послуг, зокрема питання перестраховування, фінансової стійкості, оцінки ризиків, визначення страхових тарифів.

Таким чином, стаття спрямована на надання ґрунтовного аналізу поточного стану ринку страхування військових ризиків в Україні, виявлення основних викликів та проблем, а також пропонування шляхів для його подальшого розвитку та вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті воєнного стану в Україні, страховий ринок стикається з рядом викликів та можливостей. З одного боку, підвищений ризик для бізнесу та особистого майна створює підвищений попит на страхові послуги, зокрема на страхування майна та відповідальності. З іншого боку, зміни в політичному та правовому середовищі можуть призвести до нестабільності на ринку та вимагати швидких адаптацій з боку страхових компаній.

Говорушко Т.А. вважає [1, с. 13], що «страхова послуга — це продукт праці страхової компанії, що задовольняє потребу страхувальника у безпеці в обмін на грошовий еквівалент у формі грошової премії». Також її можна визначити як «фінансову послугу у вигляді продажу

юридично оформлених зобов'язань з надання страхового захисту, яку пропонують на ринку страховики потенційним страхувальникам» [1, с. 14].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про страхування» [9]:

«страхування — правовідносини щодо захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб (страховий захист) при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування, за рахунок коштів фондів, що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових премій (платежів, внесків), доходів від розміщення коштів таких фондів та інших доходів страховика, отриманих згідно із законодавством;

страхова послуга — вид фінансової послуги, що надається страховиком для забезпечення потреби потенційного страхувальника у страховому захисті на підставі договору страхування;

страхова премія (страховий платіж, страховий внесок) — плата у грошовій формі за страхування, яку страхувальник зобов'язаний сплатити страховику згідно з договором страхування;

страхова сума — грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов договору страхування та/або законодавства зобов'язаний провести страхову виплату в разі настання страхового випадку;

Таким чином, страхування надає захист від негативних фінансових наслідків різних ризиків, включаючи аварії, хвороби, катастрофи, втрату майна, війну, тероризм та інші події. Головна мета страхування — зменшити фінансові втрати та забезпечити спокійний та стабільний фінансовий стан страхувальника в разі нещасних випадків.

Страхові ризики — це можливі негативні події або обставини, які можуть призвести до збитків для страхувальника та стають об'єктом страхування. Ось деякі типові види страхових ризиків:

Аварії та пошкодження майна. Включає у себе збитки від пожеж, повеней, землетрусів, автомобільних аварій, крадіжок тощо.

Медичні ризики. Охоплюють ризики, пов'язані з хворобами, травмами, хірургічним втручанням, госпіталізацією та іншими медичними подіями.

Відповідальність перед третіми особами захищають від відшкодування шкоди або збитків, які можуть бути заподіяні третім особам через дії страхувальника.

Ризики пов'язані зі страхуванням життя стосуються смерті, інвалідності, хвороби та інших подій, пов'язаних з життям та здоров'ям людини.

Фінансові ризики включають у себе ризики валютних коливань, ризики вкладень, кредитний ризик тощо.

Бізнес-ризики охоплюють ризики, пов'язані з діяльністю підприємства, такі як збитки від перерв у виробництві тощо.

Страхові військові ризики включають можливість воєнних конфліктів, військових дій, агресії проти країни чи союзників, а також військових операцій. Це може охоплювати відкриті воєнні дії, окупацію, блокаду, обстріли та інші воєнні події, які можуть призвести до фінансових втрат, збитків майна, травм або смерті.

Страхові ризики тероризму включають можливість терористичних актів, таких як вибухи, напади, викрадення заручників, хімічні або біологічні атаки, саботаж тощо. Ці події можуть призвести до фінансових втрат, шкоди майну, травм або смерті, і страхування тероризму може надати компенсацію за такі збитки та витрати.

Російське вторгнення в Україну, стало масштабною військовою агресією, що призвело до значних людських втрат і руйнувань інфраструктури. Військові дії розпочалися з масованих авіаударів і артилерійських обстрілів по українських містах та військових об'єктах. Російські війська вторглися на територію України з півночі, сходу і півдня, що спричинило величезні збитки для країни. Міста, такі як Харків, Чернігів та Київ, зазнали серйозних руйнувань, в той час як багато міст і сіл в Донецькій та Луганській областях були зруйновані. Зокрема, Маріуполь став символом трагедії, де відбувалися жорстокі бої, що призвело до майже повного знищення міста. Багато будинків, шкіл, лікарень та інших об'єктів інфраструктури були зруйновані або серйозно пошкоджені. Харків, одне з найбільших міст України, зазнав масованих обстрілів, що призвело до значних руйнувань житлових кварталів і культурних пам'яток.

Війна спричинила масову гуманітарну кризу. Мільйони українців були змушені покинути свої домівки через бойові дії, шукаючи притулку як всередині країни, так і за її межами. Люди втрачали житло, роботу та доступ до основних послуг. Багато хто опинився у складних умовах, залежних від гуманітарної допомоги.

Економічні наслідки також були серйозними. Українська економіка зазнає значних втрат через бойові дії та руйнування інфраструктури. Знищення заводів, транспортних мереж, електростанцій та інших ключових об'єктів призводить до серйозних економічних труднощів для країни. Ці руйнування впливають на повсякденне життя мільйонів людей, створюючи додаткові виклики для відновлення і реконструкції.

Цей конфлікт є найбільшим збройним конфліктом у Європі з часів Другої світової війни, залишивши глибокий слід у житті мільйонів українців і створюючи численні виклики для відновлення країни в майбутньому.

В умовах такого конфлікту страховий ринок зазнав суттєвих викликів. Перш за все необхідно зазначити, що зазвичай страхові ризики є виключенням з звичайних договорів страхування. Тому пропонуємо провести аналіз доступних наразі пропозицій на українському страховому ринку.

Інго. Страхування майна від воєнних ризиків [2]. Компанія пропонує страховий захист від пошкодження або знищення застрахованого майна через воєнні ризики для корпоративних клієнтів. Відповідно до цієї програми можна застрахувати будівлі, обладнання, товарні запаси та оздоблення приміщень.

Основне покриття включає:

а) Пошкодження або знищення будівель, обладнання, товарних запасів та оздоблення приміщень через ракетні удари, влучання безпілотників та інші воєнні дії.

б) Витрати на відновлення або заміну пошкодженого майна.

Також є розширене покриття, яке включає в себе: запобігання подальшим збиткам; очищення території від уламків та сміття; гонорари експертів для оцінки збитків.

В пропозиції компанії немає виключень від збитків спричинених застосуванням зброї масового знищення. На думку автора через це Компанії досить важко контролювати кумуляцію ризиків і таке виключення має бути додане в умови.

Договір на страхування від воєнних ризиків укладається окремо, незалежно від того, чи укладається звичайний договір майнового страхування (Property Damage (PD)). Рішення по кожному окремому об'єкту приймає андеррайтер ІНГО, враховуючи, з поміж іншого, можливу кумуляцію за територією страхування. Це звичайна практика для корпоративного страхування, і такий підхід дає змогу компанії відслідковувати кумуляцію ризиків і не брати на страхування небажані об'єкти (таким чином компанія зменшує «adverse selection»).

Adverse Selection описує ситуацію, коли люди, які знають, що вони мають високі ризики, частіше укладають страхові договори, ніж ті, хто знає, що має низькі ризики. Adverse Selection інколи називають самовідбором або анти-відбором. Для зменшення проблеми adverse selection страхові компанії намагаються збирати якомога більше інформації про потенційних страхувальників. Це дозволяє створювати однорідні групи страхувальників і встановлювати відповідні страхові премії.

Максимальний ліміт відшкодування за одним ризиком та за договором в цілому складає 20 млн грн. Це досить низький ліміт для корпоративного майна. Даний факт може вказувати на те, що компанії важко знайти перестраховиків для передачі частини ризиків і це суттєво обмежує можливість компанії взяти об'єкти на страхування. Цей факт ще раз підтверджує, що ніша страхування військових ризиків в Україні досить вільна і потребує подальшого розвитку.

Програма має наступні обмеження по території страхування:

Відстань до окупованих територій або РФ на момент укладення договору не повинна бути меншою за 100 км. У виняткових випадках можливе індивідуальне рішення для об'єктів, що знаходяться ближче 100 км.

Якщо лінія зіткнення з ворогом рухається в сторону застрахованого майна, то страхове покриття за договором припиняється з моменту, коли відстань буде становити менше 50 км.

Такі територіальні обмеження мають наступні причини:

Перш за все, якщо будівля розташована надто близько до лінії зіткнення, ймовірність страхового випадку внаслідок військового ризику значно зростає (і фактично доходить до 100%

у деяких випадках). Це призводить до збільшення тарифів, що в свою чергу зробить страхову суму рівною страховій премії, а страхування в такому випадку не має сенсу. Також врегулювання страхових збитків в місцях занадто близьких до лінії фронту це досить складний, а інколи і неможливий процес.

Додатково, відстань в 100 км істотно обмежує доступність зброї до об'єкту (фактично обмежуючи використання лише безпілотних ударних апаратів та ракет різних типів). Це зменшує ймовірність настання страхового випадку, утворюючи портфель страхових договорів більш однорідним.

Страховики прагнуть формувати портфелі однорідних ризиків для ефективного управління та точного прогнозування фінансових результатів.

Не приймаються на страхування від воєнних ризиків наступні об'єкти: Електростанції та інші об'єкти критичної інфраструктури (порти, аеропорти, мости, шляхопроводи, дамби тощо). Портова інфраструктура, в тому числі будь-яке інше майно, що знаходиться на території портів. Об'єкти, що задіяні у видобутку, транспортуванні (трубопроводи) та зберіганні нафти, газу, нафтопродуктів С/Г техніка, будівельна та інша спецтехніка Транспортні засоби, повітряні судна та кораблі. Причини відмови від страхування цих об'єктів схожі, з причинами відмови страхування будівель, що знаходяться занадто близько до лінії фронту.

Фактори, що впливають на розмір тарифу: близькість до об'єктів критичної інфраструктури, відсоток скління, загальна вартість майна, наявність договору майнового страхування по Property Damage (PD). Орієнтовний річний розмір тарифів складає 0,8–1,2% від страхової суми. В той самий час, відповідно до аналізу одного з найстарших брокерів України Консорсис «в середньому вартість страхування майна становить від 0,05% до 0,3% від вартості застрахованого майна та залежить від набору застрахованих ризиків.» [3]. Тобто наразі вартість покриття лише від військових ризиків в декілька разів перевищує вартість звичайного страхування майна. Такі умови роблять страхування досить дорогим для клієнта і можуть суттєво зменшити кількість клієнтів.

Інго. КАСКО АвтоSAVE від воєнних ризиків [4]. Компанія пропонує страховий захист від пошкодження або знищення застрахованого автомобіля через воєнні ризики для приватних клієнтів. Відповідно до цієї програми можна легкові автомобілі віком від 8 років. Покриття за полісом включає:

1. Падіння ракет, дронів, засобів ППО, а також їх уламків та інших предметів — внаслідок воєнних дій;
2. Ударні хвилі — руйнівна дія на авто ударних (звукових) хвиль;
3. Пожежа — пошкодження авто вогнем або теплом від пожежі, що сталася внаслідок воєнних дій;
4. Наїзд або зіткнення Застрахованого автомобіля з військовою технікою.

Важливо зазначити, що виключенням з покриття є наступний пункт: «7.1.13. застосування зброї масового ураження (в тому числі, але не виключно, ядерної, біологічної, хімічної зброї), авіабомб всіх типів» [5]. Це необхідна умова для того, щоб Компанія могла розраховувати кумуляцію ризиків і була впевнена в можливості відшкодувати майбутні збитки.

Страхова сума складає від 20 000 до 150 000 грн, що є досить невеликою сумою. Такий розмір страхових сум а також обмеження на вік автомобілем (від 8 років) демонструють те, що на разі компанія не готова брати на себе великі індивідуальні ризики за цією програмою. Це розумний підхід, адже продукт зовсім новий і для початку необхідно оцінити адекватність виробленої тарифної політики і загальних умов на однорідній вибірці і після можливий змін пропонувати таку послугу більш широкому колу споживачів.

Територією дії полісу є територія України з наступними виключеннями: АР Крим; Дніпропетровська область; Донецька область; Запорізька область; Луганська область; Миколаївська область; Сумська область; Харківська область; Херсонська область; Чернігівська область/Корюківський район; Чернігівська область/Новгород-Сіверський район; Чернігівська область/Чернігівський район крім м. Чернігів. Територія портів та паромних переправ.

Інго не бере на покриття території, які знаходяться на кордоні з російською федерацією або де наразі відбуваються активні бойові дії. Це обмеження спричинене тим, що в цих регіонах набагато важче проводити врегулювання потенційних збитків а також тим, що в цих регіонах ймовірність збитків суттєво вище. Так як тарифи для цієї програми фіксовані, а не розраховуються

індивідуально, компанія прагне виключити «високо ризикові регіони» для того, щоб отримати однорідний пул договорів з схожими ризиковими характеристиками, для яких можна розрахувати усереднений тариф.

Додатково є обмеження на повторні випадки. Тобто будь-яка подія, яка настала після першого письмово заявленого страхового випадку, не визнається страховою. Після першої заявленої події, визнаної як страховий випадок, договір припиняє дію. Такий пункт є досить дієвим інструментом для обмеження Adverse Selection.

Річний розмір тарифів складає 5,0% — 15,5% від страхової суми.

VUSO для бізнесу: страхування майна підприємств з покриттям воєнних ризиків [6]. Компанія пропонує страхування майна підприємств від воєнних ризиків. Цей вид страхування забезпечує захист корпоративних клієнтів від збитків, що можуть виникнути внаслідок пошкодження або знищення майна через вплив ракет, безпілотників, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної та протиракетної оборони, а також уламків цієї зброї. Максимальна страхова сума складає до 10 000 000 гривень на кожен окремий майновий комплекс, який страхується. Таке обмеження є навіть меншим, ніж пропонує Інго, що також може говорити про неможливість перестрахування таких ризиків. Відповідно продукт може бути цікавий лише малому та середньому бізнесу.

Під страхування не підлягають такі об'єкти:

- енергетична, воєнна, портова інфраструктура;
- аеропорти та морські порти;
- об'єкти, що розташовані на відстані менше 100 км до бойових дій;
- об'єкти, що знаходяться на відстані менше 1 км до військових об'єктів;
- політично значущі об'єкти;
- готелі;
- незавершені будівництва, що не введені в експлуатацію.

Виключення з страхування є дуже подібними на виключення, які має Інго і мають під собою таке ж саме підґрунтя.

Розширення покриття на військові ризики для Каско. Цікавою опцією покриття військових ризиків при страхуванні автомобіля є не купівля окремого полісу, а придбання розширеного покриття для цих ризиків. Такі опції здебільшого з'явилися вже після початку повномасштабного вторгнення в 2022 році.

СК «УНІКА» надає покриття воєнних ризиків як опцію в умовах програми класичного КАСКО [7]. Відповідно до цієї програми якщо автомобіль постраждає внаслідок обстрілу або падіння уламків ракет і БПЛА, страхова компанія відшкодовує збиток у розмірі до 10% від страхової суми. Важливо відмітити, що компанія надає це розширення безкоштовно.

СК «Інго» має окрім вже розглянутої окремої програми страхування автомобілів від військових ризиків додатково розширення в звичайному полісі Каско. Відповідно до інформації представленому на сайті компанії, найкращим рішенням для захисту від воєнних ризиків є страхова програма АвтоЕксперт [8]. При укладанні договору КАСКО на авто є можливість активувати опцію «воєнні ризики» для: Відновлення автомобіля від наслідків воєнних дій в межах 10% від страхової суми, але не більше 300 тис. грн. Вартість цієї опції становить всього 1 грн.

Покриваються наступні ризики: Наїзд або зіткнення з військовою технікою; Руйнівна дія на застрахований автомобіль ударних (звукових) хвиль; Падіння на застрахований автомобіль сторонніх об'єктів (незалежно від причин їх падіння та походження) оборонного і спеціального військового призначення; Пошкодження застрахованого автомобіля вогнем або теплом, якщо автомобіль був розміщений в безпосередній близькості від місця пожежі, яка сталася внаслідок воєнних дій.

Додаткові покриття від Інго і Уніки є досить схожими за своїми умовами. Обидва продукти мають обмеження в 10% від страхової суми, що суттєво зменшує потенційну експозицію компаній відповідно цих ризиків. Також ці розширення надаються за символічну додаткову плату, або безкоштовно. Така ціна підтверджує те, що якщо автомобіль знаходиться досить далеко від лінії фронту (100+ км), застосування правильних виключень (наприклад, виключення збитків в наслідок зброї масового знищення), а також відсутності «Adverse Selection» (що забезпечується низьким лімітом покриття від страхової суми), то очікуваний розмір збитку від військових ризиків є досить низьким і він повністю перекривається премією за повне Каско. При цьому пропозиція такого покриття може стати суттєвою ціннісною пропозицією, адже враховуючи стрес і потік інформації

пов'язаний з війною багато людей придбаючи повне Каско хотіли б мати дійсно повне покриття, і для України в наші дні повне покриття має містити військові ризики.

Висновки. Наразі важко знайти коректну інформацію про об'єми страхування військових ризиків в Україні. Проте, згідно з інформацією доступною на цільових ресурсах, покриття воєнних ризиків має високий попит як серед юридичних, так і фізичних осіб. Насамперед ідеться про страхування рухомого та нерухомого майна. Тема захисту від війни обговорюється під час укладення практично кожного нового договору. На початку 2024 року продаж страхування житла серед фізичних осіб із покриттям воєнних ризиків зростає в рази, а кількість відповідних запитів — ще більше. Це говорить про те, що український споживач готовий витратити кошти для захисту свого майна від військових ризиків, не дивлячись на в цілому невисокий рівень розвитку культури страхування у нас в країні.

Війна в Україні кардинально змінила ставлення до ризиків серед українців. Військові ризики стали актуальними для більшості громадян і підприємств. Це сприяло значному підвищенню попиту на страхові послуги, які включають покриття військових ризиків. Компанії адаптували свої продукти під нові реалії, пропонуючи страхування як рухомого, так і нерухомого майна від шкоди, спричиненої війною.

Українські страхові компанії, запроваджуючи страхування від військових ризиків, завжди включають ряд певних обмежень. Це допомагає уникнути проблеми несприятливого відбору (adverse selection), краще управляти кумуляцією ризиків, а також забезпечує створення однорідного пулу договорів за конкретним продуктом. Такі обмеження дозволяють компаніям пропонувати більш стабільні та надійні страхові послуги, що відповідають потребам ринку. Страхові компанії, враховуючи високий рівень ризику, встановили обмеження на покриття для об'єктів, розташованих ближче до зони бойових дій. Також введено обмеження на повторні випадки збитків, що дозволяє уникнути надмірного фінансового навантаження на компанії та забезпечити стабільність страхових виплат.

Однією з основних проблем залишається невисокий максимальний ліміт для страхової суми для багатьох об'єктів. Це обмеження впливає на рівень захисту, який отримують страхувальники. Водночас це дозволяє компаніям мінімізувати ризики та поступово адаптуватися до нових умов ринку. Особливо це є проблемою для корпоративних клієнтів, чий об'єкт можуть мати значну вартість і потребувати більшого покриття. Низький ліміт пов'язаний з важкістю отримання перестрахування для таких договорів. Саме отримання хорошого перестрахування для військових ризиків за адекватною ціною є однією з ключових проблем українського страхового ринку на даний момент. Можливо, цю проблему неможливо вирішити без втручання держави, яка могла б створити умови для більшого залучення міжнародних перестраховальних компаній або розробити внутрішні механізми перестрахування.

Зростаючий інтерес до страхування військових ризиків в Україні свідчить про готовність споживачів витратити кошти на захист свого майна. Це, у свою чергу, створює передумови для розвитку більш комплексних і ефективних страхових продуктів у майбутньому.

Незважаючи на численні виклики, страхові компанії впроваджують нові продукти та адаптуються до потреб своїх клієнтів. Подальший розвиток цього ринку вимагатиме вдосконалення тарифної політики, збільшення страхових сум та покращення умов страхування, щоб забезпечити надійний захист для всіх категорій страхувальників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Говорушко Т.А. Страхові послуги, Київ, «Центр учбової літератури» 2011. с. 856–859.
2. Інго. Страхування майна від воєнних ризиків. URL: <https://ingo.ua/services/riziki-komercziynogo-ta-promislovogo-majna/strakhuvannia-maina-vid-voiennykh-ryzykiv> (дата звернення 01.06.2024)
3. Страхування майна від ризиків стихійних лих. URL: <https://consoris.com.ua/mayno/> (дата звернення 01.06.2024)
4. Інго. КАСКО АвтоSAVE від воєнних ризиків URL: <https://ingo.ua/services/avtostrahuvannya/strahuvannya-kasko-vid-voyennih-rizikiv-avto-save> (Дата звернення: 01.06.2024).
5. Інго. КАСКО АвтоSAVE від воєнних ризиків // Умови страхування. URL: <https://dl.aiwa.cloud/yjdP> (Дата звернення: 01.06.2024).
6. VUSO для бізнесу: страхування майна підприємств з покриттям воєнних ризиків. URL: vuso.ua/blog/news/vuso-dlya-biznesu-strahuvannya-mayna-pidpriyemstv-z-pokrityam-voyennih-rizikiv (Дата звернення: 01.06.2024).

7. Страховики України дедалі активніше пропонують захист від воєнних ризиків громадянам і підприємствам — огляд // Інтерфакс Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/970469.html> (Дата звернення: 01.06.2024).
8. ІНГО. КАСКО страхування. URL: <https://ingo.ua/services/avtostrahuvannya/kasko> (Дата звернення: 01.06.2024).
9. Закон України «Про страхування» від 19.04.2024 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, № 12-13, ст.28

REFERENCES

1. Hovorushko, T.A. Insurance Services, Kyiv, “Center of Educational Literature” 2011. pp. 856–859.
2. INGO. Property Insurance Against War Risk. URL: <https://ingo.ua/services/riziki-kommerczijnogo-ta-promislovogo-majna/strakhuvannia-maina-vid-voiennykh-ryzykiv> (accessed 01.06.2024)
3. Property Insurance Against Natural Disaster Risks. URL: <https://consoris.com.ua/mayno/> (accessed 01.06.2024)
4. INGO. AutoSAVE CASCO Against War Risks URL: <https://ingo.ua/services/avtostrahuvannya/strahuvannya-kasko-vid-voyennih-rizikiv-avto-save> (accessed: 01.06.2024).
5. INGO. AutoSAVE CASCO Against War Risks // Insurance Terms. URL: <https://dl.aiwa.cloud/yjdP> (accessed: 01.06.2024).
6. VUSO for Business: Enterprise Property Insurance with War Risk Coverage. URL: vuso.ua/blog/news/vuso-dlya-biznesu-strahuvannya-mayna-pidpriemstv-z-pokrityam-voyennih-rizikiv (accessed: 01.06.2024).
7. Ukrainian Insurers Are Increasingly Offering War Risk Protection to Citizens and Businesses — Review // Interfax Ukraine. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/970469.html> (accessed: 01.06.2024).
8. INGO. CASCO Insurance. URL: <https://ingo.ua/services/avtostrahuvannya/kasko> (accessed: 01.06.2024).
9. Law of Ukraine “On Insurance” dated 19.04.2024 // Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 2023, No. 12–13, Article 28.

Stetsenko I. CURRENT TRENDS OF MILITARY RISKS INSURANCE IN UKRAINE

Abstract. *The article examines the current issue of military risk insurance in Ukraine, which has become especially important in the context of the current military conflict. The ongoing war is causing massive infrastructural destruction, significant human casualties, and extensive economic damage. In such conditions, insurance becomes a key tool for ensuring financial protection of citizens and businesses. The purpose of the article is a comprehensive analysis of insurance products available on the Ukrainian market that cover military risks, including insurance of immovable and movable property. Special attention is paid to the comparison of insurance conditions, coverage volumes, insurance premiums and payments, as well as geographic restrictions.*

The study includes an analysis of the main problems faced by insurance companies when providing such services, including reinsurance, financial stability, risk assessment and determining insurance rates. The article also examines the specific conditions for insuring property against war risks, such as the distance to occupied territories and the conditions for termination of insurance coverage in the event of approaching the contact line. The article is aimed at identifying the main challenges and problems of military risk insurance and proposing ways for its further development and improvement.

The article provides a thorough analysis of the current state of the military risk insurance market in Ukraine, highlights general trends and prospects for the development of this market segment. The findings of the study can be useful for insurance companies, government bodies and other interested parties who seek to ensure the effective functioning of the insurance market in the conditions of a military conflict and contribute to its stability and development.

Keywords: *military risk insurance, financial protection, risk assessment, economic losses, insurance premiums, market stability.*